

עורך הדין ה"מותאם" למציאות חיינו לאחר ה-7 באוקטובר

בתקופה הנוכחית, כשישראלים כה רבים עדיין לא חזרו לשגרה - עורכי דין לענייני גירושין
נדרשים להיות קשובים, רגישים ויצירתיים יותר מתמיד, ולחתור לפתרון הסכסוך בהסכמה

דנה דרזנין, עו"ד ומגשרת

הלקוחות מצויים במצב של אי ודאות ותחושת איבוד שליטה. לאחר שהיחסים עם בני זוגם עולים על שרטון. הייצוג בידי עורך דין מקצועי ומיומן מאפשר להם לקבל בטחון ומשיב את תחושת השליטה בחייהם.

להתחשב בצרכים המשפטיים של הלקוחות - וגם בצרכים הרגשיים

מה מצופה מעורך דין בתקופה זו ואיך לגרום לכך שיהיה "מותאם" למציאות חיינו? כדי לענות על כך, ניתן ללמוד מ"תורת המשפט הטיפולי" העוסקת במשפט ככוח חברתי המשליך על נפשם של המתדיינים ויוצר השלכות טיפוליות ואנטי טיפוליות. השפעתו זו של המשפט יכולה להיות באמצעות כללים משפטיים, חוקים ופסיקות, דרך הליכים או באמצעות ה"שחקנים המשפטיים" שהינם סוכני משפט וביניהם עורכי הדין. גישה המציעה לראות את השפעת המשפט מעבר לעיסוק בחוקים, בפסיקות ובעילות משפטיות, גם ככוח היוצר השלכות נפשיות על המתדיינים, לעיתים טיפוליות ולעיתים אנטי-טיפוליות. גישה זו בוחנת את תוצאות ה"משפט" באספקטים שונים, ובין היתר אף באספקט של ה"שחקנים המשפטיים" וביניהם עורכי הדין.

על פי גישה זו, הייעוץ שניתן על ידי עורכי הדין ללקוח אמור להתחשב לא רק בצרכים המשפטיים שלו, אלא גם בצרכיו הרגשיים; לבחור ולאתר עבורו את ההליך המתאים ביותר לטיפול בענייניו (מו"מ, גישור, גירושין בשיתוף פעולה ועוד); ולהבהיר ללקוח את השלכות הבחירה בהליך כזה או אחר.

גישה זו יכולה להיתפס כהפוכה לגישה האתית בהתאם לעיקרון של "אי נשיאה באחריות"

"כדאי לסגל לעצמנו כאנשי מקצוע
"טקטיקות ומיומנויות רכות" -
הכוללות אמפתיה, הגינות, ניהול
תקשורת בינאישית מכבדת עם
הצד השני ועורך דינו, חיפוש פתרון
לבעיה במקום חיפוש אשמים
ואיתור פתרון המתאים לכל הצדדים
ולא רק ללקוח"

עם בני המשפחה הרחבה; בגילוי מערכת זוגית רומנטית של בני הזוג לשעבר עם צדדי ג' - כל אלה ועוד יוצרים "סיר לחץ" של רגשות. ואם הגירושין הם אירוע קשה ומאתגר כשלעצמו, הרי שבישראל האתגר קשה שבעתיים, שכן ללחץ הרגלי נלווית מורכבות משפטית ייחודית, הנובעת מ"מרוץ הסמכויות" בין בני הזוג, באשר לשאלה מי יקדים לפנות לערכאה המשפטית - בית משפט למשפחה או בית הדין הרבני - כשלשתי הערכאות אלה סמכות מקבילה לדון בעניינים הנלווים והכרוכים בגירושין.

בשל מורכבות התחום, עלה במחקרים, שלקוחות רבים בתחום זה נעזרים ו/או מיוצגים על ידי עורך דין מטעמם¹, וכן שלעורכי דין אלה השפעה רבה על לקוחותיהם במהלך גירושיהם. הסיבה לכך ברורה, שכן בתחום הגירושין

תקפת הפתע והטבה שביצעו החמאס ומלחמת חרבות ברזל הותירו אותנו בהלם וזעזעו את הביטחון האישי של כל אחד ואחת מאיתנו. המדינה כולה לבשה מדים, במשפחות רבות יש כאלה שהתגייסו וחלקם אף נלחמים בחזית. בני משפחה וחברים דואגים ליקריהם שחטופים בעזה, משפחות רבות נאלצו לברוח מביתן, בצפון ובדרום, ומתגוררות מזה מספר חודשים בפתרונות דיור זמניים. מאז 7 באוקטובר 2023 כולנו מצויים במצב קיצון לא שגרתי ומנסים לעשות הכל כדי להשיב לחיינו את תחושת הביטחון, השקט הנפשי, הוודאות והשליטה, כדי להצליח לשרוד תקופה מאתגרת וקשה זו.

עם זאת, גם בתקופה הנוכחית זוגות ממשיכים להיפרד ולהתגרש, ועל כן מטרתו של מאמר זה להבין טוב יותר את הקשיים הנוכחיים העלולים להתווסף לפרידה ולגירושין בני זוג, ולהאיר את תפיסת תפקידם של עורכי הדין במציאות חיינו הנוכחית.

אין זה סוד שגם ללא מלחמה ברקע, הליכי הגירושין מאופיינים ברגשות סוערים. הפרידה והגירושין גורמים לעולמם של הזוגות וילדיהם להשתנות מקצה לקצה, שכן הליכים אלה כרוכים, בין היתר, בהפרדת המגורים, המלווה בגידול בהוצאות הכספיות; באתגרי פרנסה שלעיתים מתלווים לגירושין; בפגיעה נפשית מעצם הפרידה; בהתמודדות עם הילדים והיחסים

¹ דפנה הק, סוגיות משפטיות בעניינים משפטיים 176-177 (אוניברסיטה משודרת, משרד הביטחון 2012).

² לימור זר-גוטמן וקרני פורמן, "עורך הדין פותר הבעיות: שינוי פרדיגמת ההתנהלות המקצועית", הפוקליט נב 547 (2013).

³ קרני פורמן, יישוב סכסוכים: משפט שיתופי וטיפול (2015), עמ' 330 - 334.

צילום: istockphoto

"לעניין תשלום המזונות, דחייה של ההסדרים הקבועים לתקופה מוגדרת, במידה שאחד מהצדדים לא עובד או מצוי בחל"ת, וחלוקה שונה בהוצאות מזון שתיעשה בהסכם הסופי, תוכל לאפשר לצדדים להיפרד ולא להידרדר במצבם הכלכלי"

במילואים ולא יכול לקיים הסדרי שהות כסדרם. גילוי גמישות לעניין חלוקת זמני השהות בתקופה זו והגעה להסדרי ביניים, כך שכאשר ההורה חוזר מהמילואים הוא ייפגש עם הילדים, ודחיית קביעת הסדרי השהות הקבועים לתקופה בה יתבהר המצב, עשויות לסייע לבניית האמון שבין הצדדים. לסיכום, בימים אלה, יותר מכל תקופה אחרת, חשוב לעשות הכל כדי "להנמיך את הלהבות" שבין הצדדים המתגרשים ולא לתת יד להסלמת הסכסוכים שביניהם. שליטה בהליכי פיתרון סכסוכים בהסכמה וכן במיומנויות הרכות וגילוי רגישות מצד עורכי הדין לקשיי התקופה, תאפשר הגעה להסכמות תוך יצירתיות ויציאה מהקופסה ובאופן הזה יכולה להפוך ל"שעת רצון" לפתרון סכסוכי הגירושין בהסכמה.

דנה דרזנין, עו"ד

מגשרת ועו"ד לגירושין בשיתוף פעולה - מגשרת ותיקה ומומחית בפתרון סכסוכים במשפחה בדרכים מונות. יו"ר (משותף) הארגון הישראלי

לגירושין בשיתוף פעולה וסגן יו"ר הועדה ליישוב סכסוכים בלשכת עורכי הדין. בעלת תואר שני ותזה במשפטים (בהצטיינות).

מיומנויות אלה כוללות אמפתיה, הגינות, ניהול תקשורת בינאישית מכבדת עם הצד השני ועורך דינו, חיפוש פתרון לבעיה במקום חיפוש אשמים ואיתור פתרון המתאים לכל הצדדים ולא רק ללקוח. כמו כן כולל מודל זה מיומנויות חיפוש אינטרסים וצרכים משלימים או תואמים, התחשבות בשימור מערכות יחסים החשובות ללקוחות ושימת דגש על תהליך המשא ומתן³. כשאנו מובילים את לקוחותינו להליך פתרון סכסוכים בהסכמה, ניתן להתמודד באופן טוב יותר עם סוגיות שיעלו בתקופה זו, כאשר העתיד לוט בערפל. כך למשל, כשענייני הכספים והרכוש עומדים על הפרק - בין אם מדובר בעצמאי שהעסק שלו אינו עובד ואינו מרוויח כתמול שלשום ובין אם מדובר בשכיר שעתידי כמועסק אינו בטוח - באחת מדרכי פתרון הסכסוכים בהסכמה ניתן להגיע להסדרי ביניים עד שהעתיד יתבהר, ואז יחולו הסדרים קבועים.

כך גם לעניין תשלום המזונות, כאשר דחייה של ההסדרים הקבועים לתקופה מוגדרת, במידה שאחד מהצדדים לא עובד או מצוי בחל"ת, וחלוקה שונה בהוצאות מזון שתיעשה בהסכם הסופי, תוכל לאפשר לצדדים להיפרד ולא להידרדר במצבם הכלכלי.

גם ענייני הורות וחלוקת זמני השהות עלולים להיות אתגר או מכשול, כשאחד הצדדים למשל נמצא

(Non accountability) לפיה אין לעורך הדין, כמייצג, אחריות מהותית לתוצאות הייצוג, כל עוד מדובר במעשים חוקיים, הממוקדים בטובת הלקוח ובמיקסום הסיכויים להוביל לזכייתו. זאת, אף אם ייצוג באופן זה עלול לפגוע למשל במערכות היחסים של הלקוח עם בני משפחתו². לאור הנסיבות בהן אנו מצויים כיום, אני מאמינה שכעורכי דין בתחום הגירושין, עלינו להיות אחראים ומודעים לבחירות שעושים לקוחותינו ולהניח כי הם מצויים במצב משברי אף מעבר לרגיל בגירושין. לכן מומלץ בעיני לבחון היום, יותר מתמיד, הליכי פתרון סכסוכים בהסכמה, קודם להובלת הלקוחות להליכי ליטיגציה בהם השליטה בתוצאה הסופית מופקעת מידי הצדדים ומועברת לשופט. בהליכי יישוב סכסוכים בהסכמה הצדדים מגיעים להסכמות בעצמם, תוך ברור, הבנה ומתן מענה לצרכים הספציפיים של כל אחד מהמעורבים. ההגעה להסכמה באופן הזה תאפשר להגביר את הוודאות והשליטה של הלקוחות בחייהם.

לכן, בין אם מדובר בעורכי דין העוסקים בפתרון סכסוכים בהסכמה ובין אם בליטיגטורים המאמינים כי גירושין יכולים להיעשות רק במלחמה - תקופה זו מחייבת בעיני את כולם להפוך למיומנים בשיטות שונות לפתרון סכסוכים בהסכמה, על מנת לנסות להתאים את השיטות פתרון הסכסוכים בהסכמה ללקוחותיהם. כדאי משום כך לסגל לעצמנו כאנשי מקצוע "טקטיקות ומיומנויות רכות" - שישרתו אותנו הן כשאנו מייצגים את לקוחותינו בהליכי פתרון סכסוכים בהסכמה, כגון בהליך גישור, והן כשאנו עצמנו מנהלים הליכים אלה.